

WSTĘP

Rola nauczyciela wspomagającego w kształtowaniu edukacji włączającej jest nieoceniona. Dzięki wsparciu tych specjalistów dzieci i młodzież z niepełnosprawnościami mogą w pełni uczestniczyć w życiu szkolnym. Nauczyciele wspomagający nie są jedynie asystentami innych pedagogów czy opiekunami do spraw higieny i samoobsługi uczniów. Przeciwnie, stanowią oni kluczowe ogniwo w systemie edukacyjnym, łącząc w sobie kompetencje pedagoga specjalnego, psychologa, wychowawcy i nauczyciela. Ich wszechstronność, wysokie kwalifikacje zawodowe oraz zaangażowanie są niezbędne w pracy z dziećmi o różnorodnych potrzebach i rodzajach niepełnosprawności.

Niniejsza publikacja skupia się na zdefiniowaniu roli nauczyciela wspomagającego. Omówiono w niej jednocześnie zasady i podstawy prawne ich zatrudnienia, współpracy z innymi nauczycielami, rodzicami. Szczególną uwagę poświęcono zadaniom i obowiązkom nauczycieli wspomagających. Z uwagi na potrzeby nauczycieli, którzy dopiero rozpoczynają pracę na stanowisku nauczyciela wspomagającego, w publikacji omówiono również zasady organizacji kształcenia specjalnego.

Ostatnia część książki zawiera odpowiedzi na kluczowe pytania dotyczące ich pracy i organizacji edukacji włączającej, stanowiąc nieocenione źródło wiedzy dla osób rozpoczynających pracę w tej wyjątkowej roli.

CZĘŚĆ I.

NAUCZYCIEL WSPOMAGAJĄCY W TEORII – POJĘCIE, OBOWIĄZKI

Pojęcie „nauczyciela wspomagającego”

W prawie oświatowym **nie funkcjonuje pojęcie nauczyciela wspomagającego** ani w zakresie zatrudniania, uprawnień i kwalifikacji, ani w zakresie zadań i obowiązków. Jednak w potocznym języku utarło się codzienne używanie tego określenia w stosunku do nauczycieli specjalistów, których celem pracy jest współorganizowanie kształcenia dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością. Słowo „współorganizowanie” nie oznacza podległości, lecz współpracę, także w tym przypadku. Zatem błędem jest traktowanie nauczyciela wspomagającego jako podległego nauczycielowi przedmiotowemu. Nauczyciel wspomagający nie jest ani pomocnikiem, ani asystentem – **zajmuje samodzielne stanowisko**, zwykle jest pracownikiem dobrze wykwalifikowanym, gdyż większość nauczycieli wspomagających także jest „przedmiotowcem”, a pedagogika specjalna zwykle jest ich kolejnym kierunkiem. Po ukończeniu studiów z tego zakresu nauczyciel wspomagający powinien być specjalistą, który ma wiedzę i umiejętność pracy z uczniami o specjalnych potrzebach edukacyjnych oraz posiadać wiele cech bardzo ważnych w tym zawodzie i nie jest nauczycielem „drugiej kategorii”, czego postaram się dowiedzieć w tej publikacji.

W celu precyzowania pojęcia „nauczyciela wspomagającego” oraz zakresu jego obowiązków, specyfiki pracy i zasad zatrudniania należy

przybliżyć zadania, jakie spełnia polski system edukacji w zakresie kształcenia dzieci i uczniów o specjalnych potrzebach edukacyjnych.

Gdzie i komu jest potrzebny nauczyciel wspomagający

Zgodnie z zapisami rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 9 sierpnia 2017 r. w sprawie warunków organizowania kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży niepełnosprawnych, niedostosowanych społecznie i zagrożonych niedostosowaniem społecznym (dalej jako **rokns**) **kształcenie, wychowanie i opiekę dla uczniów niepełnosprawnych** organizuje się w:

- 1) przedszkolach:
 - a) ogólnodostępnych,
 - b) ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi,
 - c) integracyjnych,
 - d) ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi,
 - e) specjalnych;
- 2) oddziałach przedszkolnych w szkołach podstawowych;
- 3) innych formach wychowania przedszkolnego;
- 4) szkołach:
 - a) ogólnodostępnych,
 - b) ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi,
 - c) integracyjnych,
 - d) ogólnodostępnych z oddziałami specjalnymi,
 - e) specjalnych, w tym szkołach specjalnych przysposabiających do pracy;
- 5) młodzieżowych ośrodkach wychowawczych;
- 6) młodzieżowych ośrodkach socjoterapii;
- 7) specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych;
- 8) specjalnych ośrodkach wychowawczych;
- 9) ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych.

Dotyczy to kształcenia, wychowania i opieki dla dzieci i młodzieży posiadających orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego, **wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy:**

- 1) niepełnosprawnych:
 - a) niesłyszających,
 - b) słabosłyszających,
 - c) niewidomych,
 - d) słabowidzących,
 - e) z niepełnosprawnością ruchową, w tym z afazją, z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, umiarkowanym lub znacznym,
 - f) z autyzmem, w tym z zespołem Aspergera,
 - g) z niepełnosprawnościami sprzężonymi;
- 2) niedostosowanych społecznie,
- 3) zagrożonych niedostosowaniem społecznym.

Reasumując

Kształceniem specjalnym obejmuje się dzieci i młodzież z niepełnosprawnością, niedostosowane społecznie i zagrożone niedostosowaniem społecznym, wymagające stosowania specjalnej organizacji nauki i metod pracy. Kształcenie to może być prowadzone w formie nauki odpowiednio w przedszkolach i szkołach ogólnodostępnych, przedszkolach i szkołach oraz oddziałach integracyjnych, przedszkolach i szkołach oraz oddziałach specjalnych, innych formach wychowania przedszkolnego i specjalnych ośrodkach. W zależności od rodzaju niepełnosprawności dzieciom i młodzieży organizuje się kształcenie i wychowanie, które stosownie do potrzeb umożliwia naukę w dostępnym dla nich zakresie, usprawnianie zaburzonych funkcji, rewalidację i resocjalizację oraz zapewnia specjalistyczną pomoc i opiekę.

Do czego jest potrzebny nauczyciel wspomagający

Przedszkola, oddziały przedszkolne w szkołach podstawowych, inne formy wychowania przedszkolnego, szkoły, oddziały i ww. ośrodki zapewniają:

- 1) realizację zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego;
- 2) warunki do nauki, sprzęt specjalistyczny i środki dydaktyczne, odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów;
- 3) zajęcia specjalistyczne w ramach organizacji i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w szkołach i placówkach, które powinny tworzyć warunki dla zaspokajania potrzeb rozwojowych i edukacyjnych uczniów, w szczególności wspomagać rozwój uczniów i efektywność uczenia się;
- 4) inne zajęcia odpowiednie ze względu na indywidualne potrzeby rozwojowe i edukacyjne oraz możliwości psychofizyczne uczniów, w szczególności zajęcia rewalidacyjne, resocjalizacyjne i socjoterapeutyczne;
- 5) integrację uczniów ze środowiskiem rówieśniczym, w tym z uczniami pełnosprawnymi;
- 6) przygotowanie uczniów do samodzielności w życiu dorosłym.

W celu współorganizowania kształcenia integracyjnego, z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego, w przedszkolach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi, przedszkolach integracyjnych, szkołach ogólnodostępnych z oddziałami integracyjnymi i szkołach integracyjnych **zatrudnia się dodatkowo nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej** (tzw. nauczycieli wspomagających).

Nauczycieli wspomagających zatrudnia się:

1. W przedszkolach ogólnodostępnych, innych formach wychowania przedszkolnego i szkołach ogólnodostępnych, w których kształceniem specjalnym są objęci uczniowie posiadający orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego wydane ze względu na autyzm, w tym zespół Aspergera, lub niepełnosprawności sprzężone – nauczycieli posiadających kwalifikacje z zakresu pedagogiki specjalnej w celu współorganizowania kształcenia uczniów niepełnosprawnych lub specjalistów – z uwzględnieniem realizacji zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego.